ИВЕРІЯ

ГАЗЕТИ ДІРА

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	75
9	8	—	3	3	50
8	7	25	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური

გაზეთის დასაკვეთად და კერძო განცხადებათა დასახელებლად უნდა მიკუმართონ: თბილისში რედაქციას, კუკიაში, ავშვალის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძველის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულის სახლებში; წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების კანცელიარიას, სათავად-აზნაურთა ბანკის სახლებში, სასახლის ქუჩაზედ.

ფასი განცხადებისა: ჩვეულებრივი სტრიქონი რვა კაპეიკი.

1877—1891 საპოლიტიკო და საალიტერატურო გაზეთი 1877—1891

ᲓᲦᲔᲡᲐᲡᲬᲐᲣᲚᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ ᲨᲔᲛᲓᲔᲒᲘ ᲜᲝᲛᲔᲠᲘ ᲒᲐᲛᲝᲬᲕᲐ ᲨᲐᲑᲐᲗᲘᲡ, 8 ᲘᲕᲜᲘᲡᲘ.

„ᲘᲕᲔᲠᲘᲐ“

გამოვა 1891 წელსაც იმავე პროგრამით, როგორც აქამდე.

ᲕᲘᲡᲐᲪ ᲡᲣᲠᲡ ᲓᲐᲘᲙᲕᲔᲗᲘᲡ ᲒᲐᲖᲔᲗᲘ ᲐᲛ 1891 ᲬᲚᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲘᲦᲔᲗᲝᲗ:

ᲤᲝᲤᲘᲚᲘᲡᲨᲘ: ა) თითონ რედაქციას, ნიკოლოოზის ქუჩაზედ, ვარანცოვის ძველის პირდაპირ, თავ. გრუზინსკისეულს სახლებში, № 21; ბ) „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიას, სასახლის ქუჩაზედ, თავად-აზნაურთა საადგილ-მამულო ბანკის ქარვასლის გალერეაში.

ტფილისის გარედ მცხოვრებთა უნდა დაიბარონ გაზეთი შემდეგის ადრესით:

Тифлисъ. Въ редакцію грузинской газеты „ИВЕРІЯ“.

რედაქცია ამისთანაე აცხადებს, რომ იგი გაზეთის გზგზავნის გამო ზსაუხის მეტად იქნება მარტო ამ ადგილს-მომწერთა წინაშე, ვინც გაზეთის დაკვეთისთვის შესასყიდრს ფულს პირდაპირ რედაქციაში და ან „წერა-კითხვის გამავრცელებელ საზოგადოების“ კანცელარიაში წარმოადგენს, ანუ გამოგზავნის.

გაზეთის ფასი დაბეჭდილია გაზეთის სათაურშივე, ხოლო სრული პირობანი გაზეთის დაკვეთისა გამოცხადებულია უკანასკნელს გვერდზედ.

ᲙᲐᲕᲙᲐᲡᲘᲘᲡ ᲡᲐᲘᲛᲞᲔᲠᲐᲢᲝᲠᲝ ᲡᲐᲛᲔᲣᲠᲜᲝ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ ტფილისის

ᲡᲐᲑᲐᲓᲘᲡᲜᲘᲡ ᲡᲙᲝᲚᲐᲨᲘ

ახლად შემსვლელთათვის ეგზამენები დანიშნულია 17 ᲘᲕᲜᲘᲡᲘᲡᲐᲗᲕᲘᲡ. თხოვნა მსურველთ შეუძლიანთ შემოიტანონ ყოველდღე, გარდა კვირაუქმეებისა. (2—76—1)

ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲛᲔᲖᲐᲒᲘ

*** მთავრმართებელი კავკასიისა გენერალ-ადუტანტი შერემეტევი სამშაბათს ღილით ქუთაისის გუბერნიაში გაემგზავრა. ბ-ნ შერემეტევს თან ახლავს ადუტანტი გრაფი სტენბოკ-ფერმოვი.

*** ჩვენ მივიღეთ ბ-ნ იაკობ ფხაკაძისაგან შემდეგი წერილი: „ივერიის № 78 იყო მოხსენებული, რომ „ვერცხლის ფული თამარ მეფის დროისა აქნობამდე ცნობილი არ იყო და ეს გასაკვირველად მიაჩნდა ყველა ნუმიზმატსო.“

ამ საქმის შესახებ საჭიროდ მიმაჩნია ვაცნობო მკითხველებს შემდეგი. ქალაქს ყაზანში იყო გამართული ისეთივე არხეოლოგთა კრება, როგორიც ტფილისში მოხდა, მხოლოდ რამდენისამე წლით უფრო ადრე. აი იმ არხეოლოგთა კრებაზე ერთს ყაზანელს ნუმიზმატიკის მოყვარულსა და ძველის ფულის შემგროვებელს ჰქონდა გამოფენილი სხვათა შორის თამარ მეფის ვერცხლის ფული ასე შუათანა ტანისა, რუსულს თეთხმეტშაურიანზე ცოტათი მეტ-ნაკლები. ნაკეთობა, შნო, მოყვანილობა და ლაზათი ფულს ისეთი ჰქონდა, როგორც შეფერის თამარ მეფის ბრწყინვალე დროს. მისი წარწერა, რამდენადაც მახსოვს, ისეთივე, როგორც ივერიაში იყო მოხსენებული.

*** ბ-ნი ზ. ჯიჭინაძე ამ ჟამად ჰბეჭდავს ერთს ახალს ქართულს წიგნს, სახელდობრ:—„გეორგიკაშინგტონი“-ს, ნათარგმნს ერთის ახალ გაზდა ქართველის კაცის მიერ.

*** კვირას იარმუკაზე, ერდსა და იმავე ადგილს ერთის საათის განმავლობაში ორი ჯიბგრი დაიჭირეს. საცოდავები თითქმის აწამეს. გამვლელი და გამომვლელი, დიდი თუ პატარას, ყველანი თავში უტაპუნებდნენ და სცემდნენ უწყალოდ. ურიგო არ იქნება, რომ პოლიციამ ყურადღება მიაქციოს ამ გარამოებას და ჯიბგრების ცემა აუკრძალოს, დაჭერის დროს, ხალხსა

*** ამ ჟამად ტფილისში მოწვეულნი არიან ჩრდილო-კავკასიისა და ტფილისის გუბერნიის სასოფლო სკოლების მასწავლებელნი აბრეშუმის ჭიის მოვლისა და ფუტკრის მოშენების შესასწავლად. ჩვენ ამას წინად აღვნიშნედ ეს ამბავი და ისიც დავუმატეთ, რომ გამგე აბრეშუმ-ფუტკრის მოსაშენებელ სადგურისა ბ-ნი შავროვი ლექციებს უკითხავს ჩვენს ქალაქში მოწვეულს მასწავლებელთ.

მასწავლებელნი ერთის თვითონ უნდა დარჩნენ ქალაქში, რომ ეს „კრიან სასარგებლო საქმე რაოდენადმე მაინც შეისწავლონ პრაქტიკულად. ქალაქში ერთი თვე ცხოვრება სოფლის მასწავლებელს, როგორც მოგეხსენებათ, ვერ ეადვილება. ეს გარემოება კარგად უცანია ბ-ნ შავროვს და გაეჭირვების ასაცდენად საშუალებაც ღიმოუჩენია: ერთ-ერთი სახლი მუშტაიდში დაუთმია მასწავლებელთათვის ბინად; პირველ-გიმნაზიას მიუცია საწოლი და საბალიშნო სკოლა, რომელიც აქვე, მუშტაიდის გვერდითია, სადილს აძლევს მასწავლებელთ 5 მანეთად თვეში. ამ წესით აქ შეკრებილ მასწავლებელთ ძლიერ გაუადვილდებთ ცხოვრება და იმ საქმის რიგიანად შესწავლა, რომლისათვისაც მოწვეულნი არიან.

აქვე გვინდა ერთი გარემოება აღვნიშნოთ. ტფილისში მოწვეულნი არიან მხოლოდ ჩრდილო-კავკასიისა და ტფილისის გუბერნიის მასწავლებელნი. ქუთაისის გუბერნია რად დასტოვეს განზე? ნუ თუ იმიტომ, რომ იქ აბრეშუმის მოყვანაცა და ფუტკრის მოშენებაც უფრო მეტია, ვიდრე ყუბანისა და თერგის მხარეებს, სტავროპოლისა და ტფილისის გუბერნიებში? სამოსწავლო მთავრობამ კარგად იცის ყველა ეს და ამიტომ გვიკვირს, რომ მთელის დასავლეთის საქართველოს სკოლების მასწავლებელნი მოაკლო ამ მეტად სასარგებლო ცოდნას. ნუ თუ ქუთაისის გუბერნიის სკოლებში საჭიროდ არ სცნეს აბრეშუმ-ფუტკრის მოშენების საჭიროება და სწავლის გავრცელება? იმედი უნდა ვიქონიოთ, რომ მოკლე ხანში ისინიც იქნებიან მოწვეულნი.

*** სამშაბათს, ოთხს ივნისს, ქალაქის გამგეობაში ვაჭრობა იყო დანიშნული ქალაქის განათების ეკონომიკურ გაგებისა. მსურველი ბევრი გამოჩნდა და მათ შორის ძველი მოიჯარადრე ბ-ნი დოჩარიც.

ქალაქის განათების საქმე დარჩა ბ-ნ მანდელოვს, რომელმაც ყველაზედ უფრო ნაკლები ფასი გამოაცხადა: თითო ფარანზედ ერთი თუმანი ითხოვა მაშინ, როდესაც სხვები მეტსა თხოულობდნენ. ძველი მოიჯარადრე თითო ფარანზედ 11 მან. 50 კ. იღებდა დღემდე, ასე რომ ეხლა 1 მ. და 50 კ. უფრო იაფი გამოდის ფარანი. ქალაქს ორი ათას ფარანზე მეტი აქვს და, ცხადია, ამას იქით სამას თუმანზე მეტით ნაკლები დაეხარჯება განათებაზე.

*** შინაგან საქმეთა სამინისტროს შეუდგენია პროექტი სასჯელთა სასჯელებისა ინსტიტუტის შესახებ და გუბერნატორებისათვის დაურიგებია განსახილველად. ამ პროექტით ინსტიტუტი იქნება დაწესებული ერმათა უფროსებისა, მომრიგებელ შუამავალთა და მომრიგებელ მოსამართლეთა კრებებთან. გლეხების საქმეების ვექილნი სახელმწიფო სამსახურში იქნებიან ჩარიცხულნი და ისეთი საქმეები, რომელიც 500 მან. არ აღემატება ფასად, უნდა უსასყიდლოდ აწარმოონ, ხოლო თუ საქმე 500 მანეთს აღემატება, ვექილი მიიღებს დაწესებულს სარგებელს.

როცა ესეთი ინსტიტუტი დაწესდება, მაშინ გლეხების საქმეების წარმოება აღეკრძალებათ იმთა, ვინც აქამომდე ამ საქმეებს აწარმოებდა.

*** შინაგან საქმეთა სამინისტროს სამედიცინო დეპარტამენტში პროექტია წარდგენილი იმის შესახებ, რომ ოფთალმიკი ხაზანთა აწარმოონ მთელს იმპერიაშია. ამ სახით თუ განკარგდება სააფთიაქო ვაჭრობის საქმე, თორემ სხვა არა ეშველება რაო, ამბობს გაზეთი „მოსკ. ვედომოსტი“.

*** რუსეთის პოეტ ლერმონტოვთან მსახურად ნამყოფი ქართველი კაცი, გვარად ქიხოსრო სანიკიძე, ამ ჟამად ტფილისში სცხოვრობს. ეს კაცი ლერმონტოვთან უკანასკნელს ჟამს ყოფილა, დუელის დროს. ქიხოსრო სანიკიძე ნავალი კაცია და ბევრ რუსეთის გამოჩენილს კაცებთან ნამყოფი. ერთს დროს მთავარ-მართებელს ვორონცოვთანაც ყოფილა მსახურად. 1840 წლებში უნახავს ლონდონი, ყოფილა ბერლინსა, პარიჟსა და სტამბოლში, ყოფილა აგრეთვე სპარსეთში და სხვაგან. ეს კაცი და რამდენიმე სხვანიც 1830 წლებში იმერეთს ჰყოლიათ რუსეთის დიდს კაცებს და იქიდამ მერე რუსეთი-

ᲤᲔᲚᲔᲢᲝᲜᲘ

ᲡᲐᲖᲐᲤᲮᲣᲚᲘᲓ

როგორც იყო, მოვიშორეთ თავიდამ უმადური ზამთარი მისის სუსხით, ბუქ-ნამქერით; ბუნებამ აგვაცილა მისი მუქარა თავიდამ. გასწეო, უბრძანა ბუნებამ, გეყო, საკმარისია, რაცა სტანჯე დედამიწა და მისი ამაგი,—მარტო შენ არ გეკუთვნის, შახ-აბაზო, ჩინგის-ყეენო, ჩემი ოჯახი, ეხლა დროა, ლხინი ვნახო, გავიხარეოდ...

ყველა ამ საწყალს ზამთარს-კი ვემდურებით ტ.ადარ ვეკითხებით თავისს თავს, რომ თუ ისიც არ გვესტუმრა, ზაფხულის მობძანება ასე არ გაგვალადებდა ყველა სულიერს, ყოველს ღვთის გაჩენილს არსებას; სიხარულს ვიცნობდით განა, თუ სიმწუხარეც ნაგემები არა გვქონდეს?

ᲛᲔᲚᲔᲑᲘ ᲒᲐᲠᲒᲘᲐ, ᲧᲔᲚᲔᲑᲘ ᲢᲣᲠᲤᲐᲐ,
ᲠᲐᲡᲐᲪ-ᲙᲐ ᲐᲬᲣᲛᲔᲑᲡ, ᲐᲜ ᲭᲘᲚᲔᲑᲘ ᲑᲣᲜᲔᲑᲐ;
ᲛᲣᲓᲐᲛ ᲛᲨᲠᲝᲛᲔᲚᲘ ᲓᲐᲮᲣᲒᲡᲠᲝᲛᲔᲚᲘ
ᲔᲠᲗᲘᲗ ᲡᲐᲮᲔᲚᲘᲡᲔᲒᲔ ᲛᲘᲣᲨᲣᲠᲔᲑᲐ,
ᲒᲐᲒᲔᲒᲣᲒᲐᲠᲐᲚᲘᲡ ᲡᲘᲢᲧᲕᲐ ᲛᲘᲡᲘ,
ᲠᲝᲛ ᲨᲔᲒᲣᲒᲐᲒᲐᲠᲐᲚᲡ, ᲐᲠ ᲛᲘᲢᲧᲕᲐᲡ ᲒᲘᲡᲘ,
ᲗᲣᲜᲓᲐ ᲐᲠ ᲛᲝᲒᲣᲬᲝᲜᲓᲔᲡ, ᲬᲔᲡᲘᲡ ᲐᲠ ᲛᲝᲜᲐᲒᲘᲡ
ᲘᲜᲓᲔᲡ,
ᲠᲘᲡᲐ ᲣᲠᲩᲔᲡᲔᲒᲔ ᲨᲔᲛᲘ ᲐᲥᲕᲡ ᲒᲘᲡᲘ?!

**

დღეს ყველას უხარიან: წყალში თევზს, ტყეში ნადირს, ცაში ფრინველს. თვითონ ბუნებაც მხიარულად ბრძანდება, თითქოს თვრება კიდეც ხანდახან. მაშ რისაგან არის, რომ ცა გაიბურება შავის ღრუბლებით, მოჰყვება რუხრუხს, ხელში აღებულს ღვინით სავსეს კულას სიმთვრალისაგან ვეღარ იმაგრებს, ტანი ეყრის, ხელი უკანკალებს, ღვინო თასიდამ ექცევა, დედამიწას ასველებს; ჩვენკი ვიძახით, წვიმა მოდისო! ვიტყვით: ჰქუხსო და არ ვამბობთ,—ბუნებას ქორწილი აქვს და დღეობაშიაო...

ᲒᲣᲚᲘᲐ ᲓᲐ ᲗᲕᲔᲗᲘᲜ ᲨᲘᲜ ᲐᲠ ᲛᲐᲓᲒᲣᲚᲐ,
ᲒᲐᲠᲔᲯᲘ ᲡᲯᲝᲑᲓᲐ: ᲒᲣᲒᲔᲠᲜᲘᲝᲠᲘ ᲛᲝᲗᲘᲡ,—
ᲘᲡᲘ ᲛᲮᲘᲐᲠᲘᲡᲬᲘᲚᲘᲡ, ᲞᲘᲠᲓᲐᲞᲘᲠᲘᲡ,
ᲘᲡᲘ ᲓᲠᲝᲨᲘ ᲜᲐᲮᲣᲚᲔᲗᲘᲗ ᲨᲐᲜᲯᲠᲣᲚᲘ ᲪᲘᲡ.
ᲡᲯᲘᲚᲐ ᲠᲐᲯᲐ ᲗᲕᲔᲚᲘ ᲐᲠ ᲛᲘᲪᲘᲡᲔᲑᲘᲗ,
ᲠᲝᲛ ᲛᲝᲙᲝᲜᲘᲡᲐᲗ, ᲝᲠᲬᲠᲔᲑᲘᲗ ᲒᲐᲮᲘᲡ.
ᲜᲘᲪᲘᲡᲐ ᲗᲕᲔᲚᲘ, ᲓᲔᲓᲐᲛᲘᲬᲐ,
ᲜᲘᲪᲘᲡᲐ ᲛᲐᲒ ᲨᲘᲜᲘ ᲓᲐᲯᲐᲠᲒᲜᲘᲡᲚᲘ ᲝᲛᲘᲡ!..
ᲛᲘᲜᲓᲐ, ᲠᲝᲛ ᲙᲐᲠᲒᲘ ᲒᲐᲭᲠᲐ, ᲑᲣᲜᲔᲑᲐᲨᲘ,
ᲛᲐᲒᲠᲐᲛ ᲑᲣᲚᲑᲣᲚᲘᲡ ᲐᲠ ᲛᲘᲪᲘᲡᲚᲘᲡ ᲗᲥᲛᲘᲡ.
ᲒᲑᲪᲔ ᲩᲐᲛ ᲗᲕᲗᲝᲜᲗ ᲨᲘᲜ ᲩᲘᲡ:
ᲑᲐᲢᲚᲘᲡ ᲛᲣᲓᲐᲛ ᲣᲠᲩᲔᲡᲔᲑᲘᲡ ᲣᲛᲘᲡ.

**

ყველას უხარიან-მეთქი, მაგრამ შეიძლება არ უხაროდეს ყველას, არამედ მე ვიყო მხიარულად და სხვაც ყველაფერი მხიარულად მეჩვენებოდეს? არა, არც მე ვარ მხიარულად, არა ვარ იმიტომ, რომ ჯერ ცხოვრების ზაფხული არ დამდგარა და მხოლოდ დროს ფერის ცვალებით ვიკლავ იმ ზაფხულის მოლოდინის წადილს.

რას აკეთებე, რას დაკეთენე
განდა თუ არა ზაფხულის მოსვლა;
თოკლი და გული მისკენ მიმართნი,
სხვა საქმისათვის არა მაქვს მოცლა.
მოკა თუ არა, თვითონ იცოდეს;
საქმე კაკეთო ისა საკთნა;
დამაზად კიცი, არ უნდა ფიცი,
ჩემი ქეიფნა შესაღრნაა.
ხალხსა გულისკე გზა გაკეკეფო,
აეიოლოთ და აეკეკ შეცა.
მაშინა ენახეთ თუ გამეურანდა,
თოკლს არ გვაკეკენეს, არ გეწეკლობს
ზეცა;
ქეიფნის ურეკანა, ეესაქმურს კიცსა,
კიტკეკი დიაცნრ: ეეხი-კი ეცა!

**

მეხის დროც ეხლა არის, თორემ ზამთარში ათასიც რომ ვეძახოთ მეხს, ჩვენს თხოვნას არ შეისმენს და არ მოეევლინება სასჯელად უმადურს ადამიანს; უსაქმურის უარესად გაუსაქმურების დროც ეხლაა, მისი მოდუნებული ღონე და ტვინი უარესად დუნდება. ქალაქელი უსაქმური ქუჩებზე, ბაღებში დაყიალობს გზა-დაკარგულს წეროსავით; თუ ქონება აქვს—ქეიფობს, თუ ღარიბია—ქურდობს (ქურდობა ათას ნაირია, ნუ დაივიწყებთ); თუ არც ქურდობის შნო აქვს, მთხოვარობს, თუ არც ამის შნო აქვს—თავს იკლავს და წუთი-სოფელს უტოვებს დიდს სამდურავის წერილს. დიაღ, იკლავს თავსა და ახიც არის იმაზედ. სოფელი უსაქმური კაკლის ჩრდილში ჭგორავს გატიტვლებულ-გაღიღვლებული, ფაშვზე ხელს ისომს და გამაგრილებელს ნიავს შესტირის; გამაგრილეო!.. რა გაგრილება-ღა უნდა იმ ბეჩავს, უმისოდაც გაგრილებულს?!. წამოდგება კიდევ და ხან ვის ბალში და ვენახში ამოჰყოფს თავს, ხან ვისაში; გადააქვს ლაწალუწი ლობეებზე. ასეთი კაცი, სოფელში გაჩენილი და გაზდილ-გაკვეთილი, ორფეხი ტურაა.

ᲓᲐᲓᲘᲡ, ᲓᲐᲓᲒᲠᲔᲑᲐ
ᲘᲡ ᲡᲝᲤᲚᲘᲡ ᲢᲣᲠᲐ,
ᲗᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲡ ᲐᲪᲘᲪᲔᲑᲘᲗ
ᲛᲔᲭᲝᲜᲖᲔ ᲨᲔᲯ-ᲣᲠᲠᲐ.
ᲐᲛ ᲓᲐᲓᲒᲠᲔᲑᲘᲡᲗᲕᲘᲡ,
ᲜᲘᲪᲘᲡ ᲐᲜᲓᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲓᲣᲠᲗᲐ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ში წაუყვანიათ. ამათ შორის ერთი ვინმე აღსაბაძე ბერლინში სცხოვრობს, ხელობით ჩექმის მკერვალია, ცოლად გერმანელი ქალი ჰყავს და ბერლინის ერთს კარგს ქუჩაზე თავისი სახლიც უდგია.

*** კავკაკი. 25 მაისს, ღამით, ჩვენს ქალაქში მოჰკლეს ცოლი და ქმარი ნიკოლაევსკები. ავაზაკებს მეტის-მეტად აეჩეხნათ საბრალონი, განსაკუთრებით ქმარი სულ ლუკმა-ლუკმა აეკუწნათ და ისე დაეგდოთ. ავაზაკები ჯერ ვერ უპოვნიათ, თუმცა ყველს საშუალებასა ჰხმარობს ადმინისტრაცია.

*** სოფ. დარგოხი (კავკ. მაზრა). მაისის 23-ს საკოდაობა მოხდა ჩვენს სოფელში. ერთის ოსის 17 წლის ვაჟმა იმ დროს, როცა მამა სახლში არ იყო, ჩამოიღო კედლიდამ მამის ბერდანა და ჩხრეკა დაუწყო. დედამ ბევრი უშალა, მაგრამ ვაჟმა არ დაიშალა: მინდა, მეც შევისწავლო თოფის ხმარებაო. ტრიალში თოფის კონდახი მიწას მოჰხვდა და უცებ გავარდა: თოფი გატეხილი ყოფილიყო და ტყვია საწყალს ბიჭს შიგ გულში მოხვდა და უკან, ორ ბეჭშუა, გავიდა. ბიჭი იმ წამსვე გარდაიცვალა.

*** ბარის ოსები. ამ ჟამად ჩვენში, ღვთით, არავითარი გადამდები სენი არ არის. მოსავალს ჩვენკენ ძლიერ კარგი პირი უჩანს ჯერ-ჯერობით; „ღვთის თვალი ტრიალებსო“ რომ იტყვიან, სწორედ ის არის. ხეხილები-კი ცოტა დაეზარალა მაისის პირველ რიცხვების სიცივეებმა.

*** თავადმა ევგენი ქობულოვმა წერა-კითხვის საზოგადოებას შემოსწირა შემდეგი წიგნები:

ა) საბა სულხან ორბელიანის ლექსიკონი, 2 წიგნი; მხედრული ხელნაწერი, ბ) ლექსიკონი საკუთარ სახელთა (ნაწყვეტები), გ) პარაკლისი წმ. ნიკოლოზისა, მხედრ. ხელნაწერი, დ) კრებული სხვა-და-სხვა ნაწერთა, მხედრ. ხელნაწერი, ე) ბარამიანი ლექსად და თამარ მეფის შესხმა შავთელისა, ვ) ხროგრაფი, ზ) მარხვანი, ხუცური ხელნაწერი, ₶) წმ. ბ-ნმა ნოშრევან მურკელიანმა-წიგნები: ა) ენციკლოპედია, დაბეჭდ. 1823 წელს და ბ) წერილებისა და თხოვნათა შედგენის ფორმები.

ბ-ნმა ზაალ წინამდვარეშვილმა: „ამირან დარეჯანიანი, გადაწერილი 1776 წელს.

კნერნა დაფინია ამიდასხვრასამ, ილიადა გომერისა, რუსულად დაბეჭდილი 1829 წელს, ნაწ. II.

მარიამ ვახტანგის ასულმა ჯაფმაჯურიან-ორბელიანისამ წერა-კითხვის გამავრცელებელს საზოგადოებას შემოსწირა: ა) რვა გუჯარი, ბ) დიდი რეფული გუჯრების პირისა, გ) ალექსანდრე ორბელიანის ნაწერები, დ) მრავალი წერილი ბატონიშვილებისა მეფის ასულს თეკლესთან და ამისაგან ბატონიშვილებთან და ე) წერილები პატიომკინისა ეროკლე მეორესთან.

ქალბატონმა ნადეჟდა ზაქარიას ასულმა პოდტარაცკისამ: ა) ბაასი გრიგოლ განმანათლებელისა ანგელოსთან (აპოკრიფი), ბ) ნაწყვეტები „სიბრძნე ბალავარისა“ და გ) აპოკრიფიული მოთხრობანი ახალის აღთქმიდამ.

წერა-კითხვის საზოგადოების გამგეობა დიდს მადლობას უძღვნის შემომწირველთა.

† პეტროს ადამიანი

სამწუხარო ამბავი მოიტანა დეპეშამ სტამბოლიდამ. იქ გარდაიცვალა ჯერ ისევ ახალგაზდა, ფრძნობითა და ნიჭით სავსე სომეხთ არტისტი პეტროს ადამიანი. განსვენებულს ყელის ქლექი ჰქონდა, დიდხანს იავადმყოფა, მაგრამ ოროგორცა სჩანს, უკურნებელს სენს წამალი ვეღარ დაედო-რა.

ადამიანს ჩვენი ტფილისი კარგად იცნობდა. თითქმის ორს წელიწადს დარჩა განსვენებული აქ ამ რამდენისამე ხნის წინად და თვისდა დიდად სასახელოდ მოღვაწეობდა სომხურს სცენაზე. იმისი საყვარელი სათამაშო როლები იყო უფრო შექსპირისა და თითოოროლა სხვა გამოჩენილ ტრაგიკოსების უმთავრესის გმირების როლები. იშვიათად ჰნახავს კაცი ისეთს მოხდენილს, ზეზავებულს, დიდის ნიჭითა და ნაწურთნობით აღსავსე თამაშობას, როგორიცა ჰქონდა განსვენებულს ადამიანს. ვისაც ერთხელ მაინც მოუკრავს თვალი ადამიანის „ჭ�-ტერსისთვის“, „ეიზისა“, ან „ოდიფოსისთვის“, ყოველად შეუძლებელია დაივიწყოს ის დიდი ხელოვანი, ის დიდი ოსტატი, რომელიც ისეთის საოკარის ნიჭით ახერხებდა სხვა ადამიანად გადაქცევას, ან სხვის გულის-პასუხის თქვენ თვალ-წინ გადაშლას.

ადამიანს მარტო სტამბოლში არ იფასებდნენ. რუსეთში და საზღვარგარეთაც დიდად მოსწონდათ იმისი შნოიანი, იმისი ლაზათიანი, კარგის ხმითა და დიდის გრძნობა-გონებით შემკული თამაშობა. არტისტი ხელობით, არტისტი ბუნებით, გულითა და სულით, ადამიანი ამასთანავე დიდი მოყვარული იყო ყოველისავე საარტისტო სამოღვაწეოსი, რომელსაც-კი საგნად აქვს სილამაზე და სიტურფე ფორმისა, სიფაქიზე და სინარნარე გრძნობისა, სიწმინდე აზრისა. იგი იყო დიდი მოყვარული მხატვრობის ხელოვნებისა, სიტყვა-კაზმულის მწერლობისა და ამასთანავე ფრიად ტკბილი მგოსანიც.

ამისთანა კაცის დაკარგვა დიდი დაკლისია არა მარტო სომეხთათვის, არამედ ყველასთვის, ვინც სამართლიანად ჰფიქრობს, რომ მეცნიერებისა და ხელოვნებისათვის არც საზშობლოა, არც ეროვნებაო. ერთიცა და მეორეც საერთოა, საყოველთაო, როგორც მზე, ყველას ერთნაირად გამთბობი, ერთნაირად გამნათებელი.

საუკუნოდ და სამაგალითოდ დარჩება ხსენება ამისთანა მოღვაწესი, ამისთანა კაცად-კაცისა, ამისთანა ყველასათვის ჭეშმარიტის ადამიანისა.

ნარკვევი

(ჟურნალ-გაზეთებიდან)

დიდი ხანია გაისმოდა ხმა, რომ რომის პაპი ლევ მე-XIII ენციკლიკას ამზადებს მუშათა გამჭვავებულ საქმის შესახებ და განზრახვა აქვს, რამდენიმე დღინისძიება დასახელოს, მოკლე გზა უჩვენოს ფულისა და შრომის მოსარიგებლად და ძალ-მომრეობისა და რევოლუციის ასაცილებლადაო. პაპს ენციკლიკა უკვე დაუწერია და რამდენისამე კაცისთვისაც წაუკითხავს, ასე რომ ამ შესანიშნავ ნაწერის შინაარსი გაზეთებში მცირედ უკვე მოხსენებულია. გაზ. „Новости“-ს იტალიელის კორესპონდენტის სიტყვით,

ენციკლიკა სამ ნაწილად განიყოფება. პირველი ნაწილი შეეხება კრეტიკულს განსხვავებას სოციალისტურ მოძღვრებათა განკითარების ისტორიასს და ავრეთვე ნაჩვენებია უმთავრესი შეცდომანი ამ მოძღვრებათა; მეორე ნაწილში მოქცეულია სამეცნიერო ტრაქტატი იმ საშიშლიტიკო ეკონომიისა, რომელს მიეყოლენ ჩვენს დროს სწორედ სათანადოა და შესაფერი; მესამე ნაწილში აღნუსხულია ის ღონისა-ძიებანი, რომელს ხმარებასა სავარო, ჯერ ერთი, ძალმომრეობისა და და რევოლიუციის ასაცილებლად და, მეორე, მუშათა და ფეოდალ პატრონთა სამართლიან მოთხოვნილებათა დასაკმაყოფილებლად. პაპი ნათლად ასახელებს, რომ ცუდი შედეგი მოჰყვება ყოველსავე ამ გამჭვავებულს მდგომარეობას, თუ სოციალისტები თავისს არ მოიშალიან და მტკიცედ აღგებიან შემდარ დედა-აზრთა მეოთხესაო; იგი ასეტებულ ჭეიცხავს ამ მუშაო, რომელნიც ძალასა ჭსმარობენ და ან ძალის მსმარებელთ ეხმარებიან, და ამასთანავე ასეტეებულ უსაყვედურებს ამ ფეოდალ კეტებს, რომელნიც თავისდა გასამდგრებლად არაკეთილს საშუალებას არ ერიდებიან და მშრომელთა წურბელად გადაქცეულან. პაპის აზრით, ეს საჯანი თუ გამჭვავედ, გამწვავდა მსოდოდ იმიტომ, რომ მთავრობას არავითარი ზნეობრივი გაკვალა არა აქვს სალხზედ და სალხეიც, თავისის მხრით, საკმოდ არა სცემს პატივს სახელმწიფოს ავტორიტეტსა. ჩვენ სურველი ის არის, რომ ორივე მხარე მორიგდეს და ეს მორიგება ქრისტიანობრივსა. მეფ-ერ-ან-ან სამართლიანობის დედა-აზრებზედ იყოს დაფუძნებული-

პაპი აღიარებს, რომ დიდად სასარგებლო იქნება, თუ ამ საგნის გადაწყვეტის საქმეში ჯერ ერთი, ეკეკლესია ჩაერეოს და, მეორე, სახელმწიფოა. ამის აზრით, სახელმწიფოს შეუძლიან, დაეწესოს რაოდენობა შრომის ფასისა და დრო განსაზღვროს შრომისა, უზრუნველ-ყოს სნეულთა და მოხუცთა ცხოვრება და სხვ. ეკეკლესია-კი, ანუ, უკეთ ვსთქვათ, სამღვდელოება ეკადებულია თავისის სიტყვით საქმეში ჩაერიოს, ეს ეკეკლესიებში და საზოგადოდ თავისის ეკეკლესიათ ეცადოს და ბრძანებელი შეცდომები აცილოს ხალხს თავიდგან. კეთილეკეკ სამღვდელოებისთვის პაპის ლეკ მე-XIII მიეული კარგად შემუშავებული პროგრამა აქვს დაწერილი მუშათა საქმის რიგიანად განსაწყვეტად. ამისთანავე პეტრარი ენციკლიკისა ეკეკლესიას ამბობს, რომ არა კეთილეკეკ სამღვდელოებასაც შეუძლიან, ამ საქმეში საკარგებლო დასმარება აღმოუჩინოს ქვეყანას. პაპი მაჭმარიანს სულფოფეკებსა და ქეკეთან მმართველებს, სარეზერვოებს კანონიერებად; ჯ სთსოვს, რომ შემოიღონ ჩემ მიერ ნაჩვენები ღონისძიებანი იმის კეკდობაზედ, სად უფრო რომელი ღონისძიება იქნება გამოსადეკი და გამოსაყენებელია. ერთის სიტყვით, ენციკლიკაში პაპი თითქოს პაპი აღარ არის, ისეთის სადაკეკოთა, ისე ნათლად და კარგეკეთ გამოსთქვამს თავისს აზრს.

არამც თუ თვით პაპი და იმისნი მომხრენი, არამედ იმისნი მოწონაადმოეკეგენიც-კი იმ აზრისანი არიან, რომ დიდი მნიშვნელობა აქვს ამ ენციკლიკასაო. ენციკლიკა პაპის ამ ჟამად სრულიად დამთავრებული აქვს და იბეჭდება კიდეც, მხოლოდ ლიტოგრაფიაში დაბეჭდილი ეგზემპლარები გარდნასლებისა და მთავარ-ეპისკოპოსებისთვის გაუგზავნია. მახლობელი თანამშრომლობა ამ საქმეში პაპისათვის გაუწევიათ პატერს ლიბერატორეს და ზოგიერთ კიდევ სხვა კარდინალებს. ენციკლიკა პაპის ლათინურს ენაზედ დაუწერია, მაგრამ ეხლა უკვე გადუთარგმნიათ ფრანგულსა, გერმანულსა, ინგლისურსა. [illegible] ლათინურს ენაზედ. რიცა დაიბეჭდება, ენციკლიკას ყველა ხელმწიფეს და ქვეყნის მეთაურს გაუგზავნიან იმ თხოვნით, რომ გაიცანით კარგად, განსაკუთ ყოველივე აქ ნათქვამი და მოხსენებული და, რამდენადაც შესაძლებელი იყოს, ეცადეთ, ბრაქტიკულად განახორციელოთო. მარტო ეს თხოვნა და „რამდენადაც შესაძლებელი იყოსო.“ აშკარად ამტკიცებს, რომ პაპი ამ საქმეში თავისს თავს შეუცდომელად არა სთვლის, არამედ საგანს ისე სჯის, როგორც მეცნიერ-

---

რად შეაშურა?!
შე კაი კაცო,
ისიც კაძღე,
დაკდეს, იმანაც
იმახლს: „ურა!“

**

ყველა მადლთან ერთად ამ დალოცვილს ზაფხულს ერთი უმადურობა სჭირს: ზანტი კაცი ხომ ზანტია და მხნე კაცსაც-კი აზანტებს, მერე რა დროს, როცა შესაკრებია საუნჯე, მისგან ბოძებული: ღვინო „ჭაპანაური“, ბრძენთან რომ ბრძენია და უქკოსთან-კი ამოყვირდება ხოლმე, და ჰური, ურომლისოდაც ყველას დაუდგება ყური, მოუდუნდება გული და ხალხში ჩამოვარდება მტრობა და შური.

მწერალსაც არა ნაკლებ დაიჩნევს ზაფხული დაღსა; გაოფლიანებული ტვინი ლაფში დაიწყვეს ფლობას და კალამიც მოჰყვება, მზისაგან დათენთილი, თვლემას; რამდენი ხვნეშაკვნესა უნდა გამოიაროს საკოდავმა, ვიდრე ერთს სტრიქონს გაიყვანს ბოლომდე. გინდა სწერო, მოგდის ბრაზი, უბრძანებ ტვინს, უბრძანებ გულსა: აღელვდით, გაინძერით, გაიჩუჩენით! გვეძინება, არა გვწადიანო! შემოგვძახის ერთიც და მეორეც...

რაღა მაშინა, როცა ყველა სწუსს,
დეღს და გაჯიმდის მთელი ბუნება,
ამ უკეოურს, ამ უმადურს
ეტეკვებაო ხოლმე ესრე გუნება.
„შენც დაიძინე, მეც დამძინე“,
გული გოსუბს რად ეუნებს!?..

**

ეს ხომ ასეა, მაგრამ მაგარი ის არის, რომ ყველა მწერალს, როგორც ყველა მკითხველს ერთნაირად ვერ დასთენთავს ზაფხული. ვინ არის ესეთი მწერალი და მკითხველი?—ისინი არიან, ვისაც თავისი გული და გონება ხელში უჭერიათ, ვინც ჰბატონ-ჰბატონობენ თავისს გულ-გონებას, იმათ ვერც სიცხე შეაყენებს, ვერც სიცივე. ცხოვრების გორემიებთაგან გაფუჭებული კაციაო, ვიტყვით, როცა უხეირო ადამიანს ვხედავთ და ამით მის უვარგისობას ვამტრთლებთ. ესეც იმასა ჰგავს. გარემოებანი, ზაფხული აქ რა შუაშია? რად გვავიწყდება,რომ

ენცრო რომ კაკა,
ჩოსა—კაკნეა;
ქუდი ნაბდისა—
ჩაბალსხია.

დიაღ, ყველა ჩვენი ბრალია, ავიცა და კარგიცა, გარდა წლის დროთა ცვალებისა და სხვათა მრავალთა საქმეთა, რომელიც ჩვენს ხელთ, ჩვენს ნებას არ არის, გული და გონება ჩვენ ვეკეუთნის, მანამ ვეოცხლობთ, და უეკველად ჩვენს ნებას უნდა იყენენ; მოინდომებს ერთი გაჩლუნგებას, გაქავებას, შეგვიძლიან ვუბრძანოთ და ავასრულებინოთ კიდეც: ნუ სჩლუნგდები, ნუ ჰხმები, ნუ იძინებო! მოინდომებს მეორე გაშვებას, გაფუქებას, დაბნელებას, იმასაც უნდა დავუქნიოთ თითი: არ შეგშვენის, გულო პატიოსანო, ჩემი დამნამუსე-ბელო, ჩემო დამკაცებელო, ჩემო ხელმწიფევ, ჩემო ძვირფასო საუნჯევ, ჩემო ცამდე ამყვანო და იმავე დროს მიწასთან გამასწორებელო, შემურვა, შავ-ბნელობა! თუ ამას ვეტყვით თქმის ფერად მოწადინებით, მკვიდრად, საფუძვლიანად, ისიც დაიშლის და დადგება სწორს გზაზედ. თუ ასე არ მოვიქცევით, შენს მტერს რომ იმათ საქმე დაემართებათ.

ერთი დარჩება ფუტურად,
მეორეს შჭეკერენ ზეანი,
სავდგ ორსვე ჭეტერონს:
კაცი, ვინც არის ზეკეანი.
ღმერთო, ეკეშორე ბოროტი,
ღმერთო, ეკეკმარე ზიანი.
ჭამდის ჩვენი გონება
ეოდორში იდეა თბილადა;
დღეს ამოსულა იქადამ
სწუეალს ეეშეიდობს ხილადა.
ვსდეკ, რომ ეკნეთის კითხეა
ეეველს მიჩნა ტკბილადა.
ზოგს მწერალს ნუ დეკენდობით,
სეკაში ვიეურდეთ ფრთხილადა,
რადგან ზოგ-ზოგი მოკალმე
კამენსა ჭნდეკს წეიდეკ.
დაუდეკთ ჩვენი ეულ-ეონი
ეეთიდსა სეჭმეს მიდეკ.
ეეფდმა მოგეცეს სამშობდო,
ეეფენეთ მამეფლის შეიდადა.
ზოგს ჩვენეან ადამიანი,
წნეული ცხეკად და ცხრიდადა.

მაგრამ მუდამ ნება არა გვაქვს, გულს ვეუბძანოთ: ნუთ! ბევრჯელ მისს ნდომას „ეაშს“ ძახილით, წაქეზებით უნდა მიეეგებნეთ. ეს მაშინ არის საჭირო, როცა კეთილი სწადიან; ნამეტნავად მაშინ, როცა ეული შეეყვარებულია, როცა ზაფხული დაუდგება,—აყვავდება, აღაღნდება, ნაყოფს გამოსცემს, როცა სპექს, ქეხს და დაგვალულს ცხოვრებას ნოყიერების მომცემის წვიმითა ჰრწყავს. დიდი ცოდვაა, არ წვაქეზოთ მაშინ, მის წადილს, მის მისწრაფებას წინ გადაეფლობოთ და ვუყვიროთ: შესდეგ, გზა არ არისო!

მეტი რა ცოდეკ იქნება,
კარგს ეულს არ მიეცეთ სეკადი?
არ ვაჭეანით, რაც სწადის,
არ ვანეკეკოთ მრავალი?
კარგი ეულდა კიდეც
ბეჩეკის ქეკეულის წამალი!

ვეკ-ეშეველ

სა და გამოცდილს სახელმწიფო კაცს შეეფერება...

ᲕᲐᲨᲚᲘᲡ ᲦᲕᲘᲜᲝ.

1890 წ. სოფ. ნაფარეულში ხეხილებს ისეთი წელიწადი დაუდგათ, რომ მეტის მსხმოიარობისაგან ტოტები ემსხვრეოდათ, მეტადგე ვაშლის ხეებს. მეტის მსხმოიარობისაგან დიდ-ძალი ნაყოფი ცვიოდა ძირს და უბრალოდ ფუჭდებოდა. სწორედ უნდა მოგახსენოთ, როგორც მამულის მოყვარე კაცს, დამენანა ძირს ნაყარი ვაშლები, ავაკრებინე, ჩავყარე პირ-განიერს კათხაში და კომბოსტოს დასაპრელის იარაღით დავეკერით რამდენსმე ნაჭრად. შემდეგ ავიღე დაჭრილი ვაშლი და მოვაქციე საქაჯავში, რომელიც გავაჯე კარგად, ასე რომ ნამეცი წყენი არ დარჩა ვაშლში. გაქაჯული ტკბილი ჩავასხი კარგად გარეცხილ ქოცოში, შიგ ჩავაყარე ნაქაჯი ვაშლი და ძლიერ მშრალად ნაქაჯი თეთრი ყურძნის ჭაჟა, ასე რომ ხუთი ჩაფიანს ქოცოს მივეცი ოთხი გოდრი ძალაზედ ნაქაჯი ყურძნის ჭაჟა. შემდეგ ქოცოს დავფარე სარქველი და მივაყარე მიწა. დრო გამოშვებით ე. ი. კვირაში ერთხელ ავხდიდი ქოცოს და კარგად ვურევდი სარცხით. ამასობაში ვაშლის წყენი შეერთდა ჭაჟასთან და დაიწყო დულილი, რის გამო ვაშლის ტკბილმა დაჰკარგა თავისი გემო და მიეცა ნამდვილის ღვინის გემო. ვაშლის ტკბილმა ყურძნის ჭაჟაზედ დაიღუღა სამის კვირის განმავლობაში. შემდეგ დადუღებული ღვინო გადავიღე სხვა კარგად გარეცხილს ბოჩკაში, ხოლო ღვინის გადაღებამდე ბოჩკას ვუთრიოლე [illegible] ბოჩკა [illegible] ღ[illegible]ბი სარდაფში. ორის კვირის შემდეგ, როცა ღვინო კარგად დაწმდა, მაშინ ამ ბოჩკიდგან გადავავსე ექვსი ბოთლი და პირებში გავუკეთე საცობები, ზემოდგან გადავლესე ლაქით, რომ ჰაერს არ გაეფუჭებინა ღვინო. სავსე ბოთლები სარდაფში შევინახე ჩვენის მამულის შვილების დასარწმუნებლად. ნაკრული ბოჩკა-კი დავდგი სამზარეულოში, რომლიდგანაც ერთის თვის განმავლობაში მივიღე ჩინებული ვაშლის ძმარი. რამდენსაც ბოჩკიდგან ავიღებდი ძმარს, იმდენს ზემოდგან დავასხავდი თეთრ ღვინოს, რომელიც სამს დღეში ძმარდებოდა. იქნება გაზეთ „ივერიის“ მკითხველებმა იფიქრონ, რომ ჭაჟა დაუწურავი და დაუქაჯავი იქნებოდა და ის ჭაჟა თავისს წყენს გამოსცემდაო. გაზეთ „ივერიის“ მკითხველებს ვარწმუნებთ, რომ მე იმ ვაშლის წყენს მივეცი ის დედა (ჭაჟა), რომელიც მე თითონ მუშებთან ერთად დავწურე (დავქაჯე) ნაფარეულის საუფლისწულო საქაჯავში, სადაც გაქაჯულს ჭაჟას მუშები სჭიდნენ საპრელით და ისე თითო ნაპრებით იღებდნენ ცალკ-ცალკე. ამ გვარად ღვინის მომზადება შეიძლება მსხლისა და სხვა ნაყოფისაგანაც, ოღონდ თეთრ ღვინის მისაღებად უნდა მისცეთ თეთრის ყურძნის ჭაჟა, წითელ ღვინის მისაღებად შავის ყურძნის ჭაჟა. გარდა ამისა მე მინდოდა მომემზადებინა ზღმარტლის ღვინო, მაგრამ გაქაჯული ზღმარტლის წყენს მივეცი ის ჭაჟა, რომელზედაც მქონდა დაყენებული ვაშლის ღვინო. რადგანაც ყოველისფერი ძალა, რაც რომ ჰქონდა ჭაჟას, მიღებული ექმნებოდა ვაშლის წყენს, ამიტომ ზღმარტლის წყენმა ვერ დაიდუღა და ვერ დადგა ღვინის გემოზედ, რის გამო ზღმარტლის წყენნი დავაყენე ჩინებული ძმარი, და არა ღვინო.

ამ გვარის ვაშლის ღვინის, ძმრის და ზღმარტლის ძმრის მომზადება მისცემს დიდს შეღავათს ჩვენს დავარდნილს და გაჭირვებულს მამულისშვილებს; ასე რომ ამ ქესატობაში ღვინო და ძმარი მაინც არ ექნება სასყიდელი ჩვენ საქართველოს მუშაკაცს. როგორც ჩემი მომზადებული ვაშლის ღვინო, ისე ვაშლის და ზღმარტლის ძმარიც, აქვთ ნანახი აქაურს მემამულეებს და ყველას უკვირს, ნუთუ ვაშლით ამისთანა ღვინო და ძმარი შეიძლება მომზადდესო. რასაკვირველია, ვეცდები, მომავალს სოფლობას დავარწმუნო დანარჩენი ურწმუნო მამულის შვილებიც.

ნაფარეულის საუფლისწულო ვენახის ზედამხედველი
არჩილ დარეჯანაშვილი

ᲐᲜᲒᲐᲠᲘᲨᲘ

1890 წლის აპრილის პირველიდამ 1891 წლის აპრილის პირველამდე გამგე კომიტეტისა ტფილისის გუბერნიის თავად-აზნაურთა საზოგადოებისა შეუძლებელ მოსწავლეთა შემწეობისათვის.

(შემდეგი. იხ. „ივერია“ № 116).

ჩვენს სკოლას ამ ჟამად მოსამზადებელი ხასიათი აქვს და ყოველის ღონისძიებით ცდილობს, რომ ეს თავისი დანიშნულება შეძლებისამებრ შეასრულოს. რომ შევადაროთ წარმატებით მოსწავლეთა პროცენტი უწინდელს წლებთან, აღმოჩნდება, რომ წელს ეს პროცენტი უფრო მეტია. სასარგებლოდ უნდა ჩაითვალოს ის საშუალებაც, რომელსაც კომიტეტმა მიჰმართა ყმაწვილების მომზადებისათვის გიმნაზიებში შესასვლელად. ეს ის საშუალებაა, რომ ზაფხულში მეორე კლასში კურს გათავებულები იგზავნებიან ადგილად და იქ იმეორებენ ნასწავლს, რომ უფრო უკეთ შეითვისონ და ეგზამენებზე კურს-დავიწყებული არ გამოცხადდენ. საანგარიშო წელსაც ამ განზრახვით ქალაქს გარედ გაგზავნილ იქმნა 7 მოწაფე. ამათგან სამი მიიღეს გიმნაზიის მესამე კლასში, 1 მეორეში.; ერთი შევიდა საქალაქო სასწავლებელში, რადგან წლოვანება ნებას არ აძლევდა მეორე კლასში შესულიყო გიმნაზიაში და მესამეში კი არ მიიღეს, და მეექვსეს საკრო დოკუმენტების დროზედ უქონლობის გამო გიმნაზიაში ვერ დაიკარა ეგზამენი და მხოლოდ სექტემბერში მაჰმართა პროგიმნაზიას, სადაც მხოლოდ წერილობითი ეგზამენი დაატარინეს ერთ-ორს საგანში და ვადა მისცეს დეკემბრამდე, მაგრამ შობელმა ამ ყმაწვილისამ არ ისურვის ასე გვიან მიცემა ყმაწვილისა პროგიმნაზიაში და თავისი შვილი კომიტეტის თანახმობით ისევ ჩვენს მეორე კლასში დასტოვეს. მეშვიდე შეგირდი, რომელიც ზაფხულში ქალაქს გარედ იყო გაგზავნილი, ჩვენს პირველ კლასიდამ მეორეში უნდა გადასულიყო და გადავიდა კიდეც. რაკი ჩვენს სკოლას მოსამზადებელი ხასიათი აქვს, კომიტეტიც ცდილობს, რომ პროგრამა ჩვენს სკოლისა მთავრობის გიმნაზიების პროგრამასთან იყოს შეთანხმებული. საანგარიშო წელს მთავრობის პროგრამის მიხედვით პირველსა და მეორე პროგიმნაზიულს კლასში მოვსპეთ სამი გაკვეთული ლათინურის ენისა და მის მაგიერად შემოვიღეთ ხატვა, როგორც ეს შემოღებულია გიმნაზიებში. აგრეთვე ვცდილობდით, რომ გიმნასტიკა და ფიზიკური ვარჯიშობა, რომელიც მართლა რომ დიდად სასარგებლოა ჯანის სიმთელისათვის და თვით საგნების სწავლის წარმატებასაც ეხმარება, ჯეროვანად დამყარებული იყო. სამწუხაროდ, ახალი სადგური, რომელიც კომიტეტმა დაიჭირა სკოლისათვის წარსულს სექტემბერში, არ არის ისე მოწყობილი, რომ აკმაყოფილებდეს ყოველგვარს სკოლის მოთხოვნილებას. არ არის სააქტო ზალა, რომელიც შეიძლება გიმნასტიკის ზალადაც ხმარებულიყო და ამ მხრივ ამ საგნის სწავლება უკეთესს პირობაში ჩავარდნილიყო. ამასთანავე საავადმყოფოს შეადგენს მხოლოდ ორი მცირე ოთახი და თუ სკოლაში ავათმყოფების რიცხვმა ცოტა იმატა, სკოლის მთავრობა უხერხულს მდგომარეობაში იქნება. საანგარიშო წელს მაგალითად ბევრი გაჭირება გამოიარა სკოლამ, რადგან ამ წელს იყო შემოხვევა ყვავილით ავადმყოფობისაც (ორი ყმაწვილი იყო ავად), კრუპისაც (ერთი), დივტერიტისაც (ერთი) და ფილტვების ანთებისაც (სამი). კომიტეს ჰქონდა ყველა ეს სახეში, როდესაც სკოლისათვის სადგურს ეძებდა, მაგრამ მრავალმა ძებნამ უნაყოფოდ ჩაუარა და ვერ იშოვა ისეთი სადგური სკოლისათვის, რომელიც ყოველისფრად უნაკლულო იყოს. კომიტეტი ეცდება მომავალში რიგიანი საავადმყოფოს უქონლობას რითიმე უშველოს და იქნება ამ სექტემბრიდამვე მოიპოვოს იმავე სადგურში უფრო ფართო და შესაფერი ოთახები ამ საგნისათვის.

მაგრამ ნაქირავებ შენობების ისე მოწყობა, რომ სკოლას ამბრივ არაფერი გაუჭირდეს, ყოველად შეუძლებელია. შარშანაც იყო მიქცეული ყურადღება კომიტეტისაგან და წრეულსაც უნდა გავიმეოროთ, რომ დიდად ხელს შეუწყობდა სკოლის წარმატებას საკუთარ შენობის შეძენა, მისი ყოველის ფრიდ მოწყობა დი პანსიონის გადიდება. ეს რომ მოხდეს, ადვილად მოსალოდნელია, პანსიონში შემოსვლის მსურველნი თანდათან იმატებენ და სკოლაც უკეთესად შეასრულებს თავისს დანიშნულებას. მართლაც ჩვენი საზოგადოება ისე მდიდარი არ არის, რომ შეიძლოს ოცდა ათისა და ორმოცის თუმნის მიცემა კერძო პანსიონში თითო შვილის მომზადებისათვის წელიწადში, და ჩვენს პანსიონში-კი ოცი თუმანი შეადგენს უდიდესს ფულს, და მრავალნი ათ-ოთუმნიანებიც არიან. ისეც უნდა შევნიშნოთ, რომ ჩვენს საზოგადოებას თანდათან ნდობა ემატება ჩვენს სკოლისადმი და თუ პროცენტი გიმნაზიაში შემსვლელთა ჩვენს სკოლიდგან კიდევ იმატებს, მაშინ ეს ნდობა უფრო გაძლიერდება.

დასასრულ საყურადღებოდ მიგვაჩნია მოვიყვანოთ ამ ანგარიშში ის ცნობაც, თუ ოთხის წლის განმავლობაში, სახელდობ $188^{6}/_{7}$, $188^{7}/_{8}$ $188^{8}/_{9}$ და $18^{89}/_{90}$ წ., რამდენი შესული ჩვენის სასწავლებლიდამ სხვა და სხვა სასწავლებელში. ეს ცნობა სრული არ არის, რადგან ყველა გასულ მოწაფის ამბავი არ ვიცით, და შეეხება მხოლოდ იმ შეგირდებს, რომელთა შესახებ შევიძელით ამბის გაგება:

გადასულა სხვა-და-სხვა სასწავლებელში სულ 111 მოწაფე. მათ შორის:

1) გიმნაზიებსა, პროგიმნაზიებსა და რეალურს სასწავლებლებში შევიდა	44
2) სამასწავლებლო ინსტიტუტში	1
3) სამასწავლებლო სემინარიაში	1
4) სასულიერო სემინარიაში .	1
5) მიწის ზომვის სასწავლებელში	1
6) სასულიერო სასწავლებელში	3
7) საქალაქო სასწავლებელში .	47
8) სახელოსნო სასწავლებელში	6
9) სამეურნეო სკოლებში . .	5
10) საფერშლო სკოლაში . .	2
	111

ბ. შემწეობა მოსწავლეთა.

თუმცა კომიტეტს სავარაუდო ხარჯთ-აღრიცხვაში არ შეუტანია ცალკე ეს საგანი, მაგრამ საანგარიშო წელს იყო რამდენიმე შემთხვევა ამ გვარის შემწეობისა, რომლის შესახებაც საჭიროდ ვრაცხთ აქ მოვიხსენიოთ. საანგარიშო წელს ორმა სტუდენტმა ხარკოვის უნივერსიტეტისამ, რომელნიც საექიმო ფაკულტეტის მეოთხე კურსიდგან მეხუთეში გადასულიყვნენ და საშუალება არა ჰქონოდათ-რა სწავლის გაგრძელებისათვის, მოჰმართეს კომიტეტს და კომიტეტმაც შესაძლებლად დაინახა. 1-ს სექტემბრიდამ 1890 წლისა 1 სექტემბრამდე 1891 წ. დაენიშნა მათთვის სტიპენტია—250 მანათი თითოსათვის. ამას გარდა კომიტეტმა გაუგზავნა ხუთი თუმანი ერთს სტუდენტს, რომელიც ჩვენის სკოლის შეგირდი იყო მეხუთე კლასამდე და გიმნაზიაში კურსის გათავების შემდეგ გაემგზავრა ქ. ხარკოვს და შევიდა იქაურს უნივერსიტეტში. აქვე დავუმატებთ, რომ კომიტეტმა შეიტანა ტფილისის გიმნაზიაში სწავლის ფული 20 მანათი ერთის ყმაწვილისა, რომელიც იქ ჩვენის სკოლიდან გადავიდა, ჩინებულად სწავლობს და ეს ფული რომ არ შეტანილიყო, შეიძლებოდა, სასწავლებლიდამ გამოერიცხათ. თუმცა, ვამბობთ, ეს ხარჯები ანგარიშში არ იყო მიღებული სავარაუდო ხარჯთ-აღრიცხვის შედგენის დროს, მაგრამ რადგან ბალმა კარგი შემოსავალი მოგვცა, მოთხოვილი ფული გასწვდა ყოველს საჭიროებას.

გ. ჭალთა კომისიის მოქმედება.

როგორც შარშან, ისე საანგარიშო წელს ეს კომისია აგროვებდა ფულს მომავალის დედათა სკოლისათვის და მისი მოქმედება მხოლოდ ამ ფულის მოგროვებაში გამოიხატება. შარშან კომისიასა ჰქონდა 3677 მანათი და 20 კაპ. და ამ ჟამდა აქვს 5201 მანათი 60 კაპ.

ფულის ანგარიში საანგარიშო წელს.

შარშანდელი ანგარიში 14 აპრილს იყო დამტკიცებული და მხოლოდ ვარაუდით იყო გამოანგარიშებული, რომ პირველ მაისისათვის 1890 წლისა დარჩებაო 4679 მანეთ. 47 კ., ნამდვილად-კი პირველ მაისისათვის იყო:

ინსპექტორსა ჰქონდა .	582—45
სახელდახელო ანგარიშზე კომერციულს ბანკში . . .	654—12
გირავნობის ფურცლები სათავადაზნაურო ბანკისა . .	3698— „
სულ	4934—57

შემოვიდა 1890 წელ პირველ მაისიდამ 1891 წლ. პირველ მაისამდე

ტფილისის სათავად-აზნაურო ბანკიდამ	22,300— „
პროცენტები გირავნობის ფურცლებისა	207—21
პანსიონერებისაგან. .	3790— „
გარედამ მოსიარულეთაგან	284— „
ბალიდამ და სხვა-და-სხვა შემოსავალი.	2335—18
სულ	28,916—39
წინანდელიანად	33,850—96

დასხარჯა იმავე დროს.

სმა-ჭამაზე. . . .	3288—16
ჩაცმა-დახურვაზე . .	1877—83
ბიბლიოთეკასა და პანსიონერების სასწავლო ნივთებზე . .	651—85
კლასების, სამზარეულოს, საწოლის ოთახისა და სხვა მოწყობა	474—23
ჯამაგირი მასწავლებ.	11,450—33
„ მოსამსახურეთ	1,411—47
გათბობა და განათება	1038—67
საავადმყოფო. . .	934—94
სადგურის ქირა . .	4000— „
სხვა-და-სხვა ხარჯი .	2,625—19
შემწეობა მოსწავლეთა	690— „
სულ	28,442 მ.—67 კ.

ხარჯს რომ შემოსავლიდამ გამოვიდეთ, დარჩება პირველის მაისისათვის 1891 წლ. 5408—29.

სასესხოზე:

ინსპექტორსა აქვს . .	819—22
კომერციულს ბანკში სახელდახელო ანგარიშზე	691—57
გირავნობის ფურცლები ტფ. სათავად-აზნაურო ბანკისა	3697—50
სადგურის ქირა წინდაწინ მიცემული	200— „
სულ	5408—29

თავმჯდომარე კომიტ. ლ. მაღალოვი.

წევრნი
ი. მაჩაბელი.
რ. ყაზბეგი.
დ. ფაღლენიშვილი.
ლ. ვანჩაძე.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲠᲔᲓᲐᲥᲪᲘᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ

ამ წლისს 26 მაისს ქართულ სამღერების მოყვარეთა დასმა გამართა თეატრში კონცერტი „ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამაკრცელებელ საზოგადოების“ სასარგებლოდ. მოელი შემოსავალი ამ კონცერტისა იყო: 39 მანეთი და 20 კაპ. ბადეებისა; 12 კაპ. პროგრამის ფასი და ერთი მანეთიც შემოწირული—სულ 40 მანეთი და 32 კაპ.

დასხარჯა: 6 მანეთი დარბაზის ქირაზე; 4 მანეთი ავეშების, ბადეებისა და პროგრამების დამუშავებაში; 2 მანეთი და 60 კაპ. სკამების ქირაზე; 40 კაპ. წყლის ფასად და მოსამსახურის ქირად და გამოგზავნისა 40 კაპ. სულ 13 მანეთი და 40 კაპ. დარჩენს 27 მანეთს გაგზავნით აღნიშნულ საზოგადოებისათვის გარდასაგზავნად.

ამასთანავე თქვენის გაზეთის შემწეობით გულითადს მადლობას მოკახსენებს ყველას, ვინც შეძლების დაგვარად მემწეობა გაუწია ამ საქმელ-მოქმედ საქმეს.

ს. მამალაძე

ᲓᲔᲜᲔᲨᲐ

4 ივნისი

ᲞᲔᲢᲔᲠᲑᲣᲠᲒᲘ. გამოცხადდა კანონები: 1) პირდაპირი ზედამხედველობა იმ საპატიო მომრიგებელის მოსამართლეებზე, რომელნიც არ ექვემდებარებიან მე-2 მუხლ. მოხსენებულს მომრიგებელ მოსამართ-

ლეთა კრებას, უნდა მიენდოს ოლქის სასამართლოებს და 2) მიცვალებულის დამარხვისათვის შესაფერ ქრისტიანულის წესის აღსრულებლად, თუკი სათანადო სარწმუნოების მდგომლის მოწვევა დასაფლავებაზე შესაძლებელია და საიმისო ძნელი არ იქნება, დამნაშავენი დაპატიმრებულნი უნდა იყვნენ სამის კვირიდგან სამს თთვემდე.

ᲗᲔᲤᲚᲘᲡᲘ, 4 ᲘᲕᲚᲘᲡᲘ.

	ᲛᲘᲦᲔᲑᲣᲚᲘ ᲤᲐᲡᲘ.	ᲓᲐᲛᲘᲜᲓᲘᲡ.	ᲓᲐᲜᲐᲠᲩᲘᲡ.
	მან. კ.	მან. კ.	მან. კ.
ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ-ᲛᲐᲜᲐᲗᲘᲐᲜᲘ ᲝᲥᲠᲘᲡ .	6 $\frac{78}{}$	6 $\frac{78}{}$	— ,,
ᲒᲠᲘᲤᲘᲡᲘᲡ ᲙᲣᲠᲝᲜᲘᲡ .	135 $\frac{1}{4}$	136	— ,,
ᲛᲐᲜᲒᲐᲜᲘᲡ ᲒᲣᲠᲪᲚᲘᲡ ᲤᲣᲚᲘ	1,03 $\frac{1}{2}$	1 05	— ,,
5% ᲞᲘᲠᲘᲗᲣᲚᲘᲡ ᲨᲘᲜᲐᲒᲐᲜᲘᲡ ᲡᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲒᲔᲑᲘᲡ ᲜᲘᲚᲘᲡᲐ	— ,,	— ,,	244 $\frac{1}{2}$
—ᲛᲔᲠᲘᲜᲘᲡ	— ,,	— ,,	224 $\frac{1}{4}$
—ᲫᲘᲡᲐᲛᲘᲡ	— ,,	— ,,	— ,,
ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲬᲘᲤᲝ ᲗᲐᲕᲐᲓ-ᲐᲖᲜᲐᲣᲠᲝᲕᲘᲡ ᲑᲐᲜᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘ, ...	212	— ,,	210 $\frac{1}{4}$
ᲒᲘᲠᲐᲕᲐᲜᲝᲑᲘᲡ ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲘᲡ ᲤᲗᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲑᲐᲜᲘᲡ .	— ,,	— ,,	— ,,
ᲥᲣᲗᲐᲘᲡᲘᲡ ᲑᲐᲜᲘᲡ .	— ,,	— ,,	— ,,
ᲤᲗᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲡᲐᲣᲠᲗᲐᲕᲘᲠᲗᲝ ᲜᲓᲝᲑᲘᲡ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ	— ,,	— ,,	— ,,

ᲛᲘᲛᲝᲬᲕᲚᲐ ᲪᲔᲪᲮᲚᲘᲡ ᲒᲔᲛᲔᲑᲘᲡᲐ ᲨᲐᲕᲡ ᲖᲔᲦᲐᲖᲔ

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲛ ᲒᲐᲓᲘᲡ: ᲮᲣᲗᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ, ᲜᲐᲨᲣᲐᲓᲦᲔᲒᲘᲡᲐ 4 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ ᲛᲝᲛᲔᲚᲘ ᲒᲖᲘᲗ ᲓᲐ ᲜᲝᲔᲛᲑᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ 8 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ ᲨᲔᲛᲝᲓᲔᲑᲘᲡ.

ᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲡ 8 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ (ᲣᲙᲣᲦᲐ ᲜᲐᲣᲗ-ᲡᲐᲓᲒᲣᲠᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲓᲔᲑᲘᲡ).

ᲙᲘᲠᲐᲕᲝᲑᲘᲗ, ᲡᲐᲦᲐᲛᲝᲗᲘ, ᲡᲐᲮᲚᲘᲡᲖᲐᲠ-ᲒᲐᲠᲔᲗ, ᲡᲢᲐᲜᲑᲣᲚᲘᲡᲙᲔᲜ ᲛᲘᲓᲔᲑᲘᲡ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ ᲛᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲝᲓᲔᲡᲘᲓᲐᲛ: ᲡᲐᲛᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ, ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ.

ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗ, ᲓᲘᲓᲗᲐᲜ-ᲝᲓᲔᲡᲘᲓᲐᲛ ᲛᲝᲐᲯᲔᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ (ᲒᲠᲩᲘᲡ ᲓᲐ ᲜᲝᲔᲛᲑᲠᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲝᲓᲔᲑᲘᲡ).

ᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ, ᲓᲘᲓᲗᲐᲜ, ᲡᲢᲐᲜᲑᲣᲚᲘᲡᲙᲔᲜ.

ᲤᲝᲗᲘᲗᲓᲐᲛ ᲑᲐᲗᲣᲛᲨᲘ ᲛᲝᲛᲔᲚᲘᲡ ᲡᲐᲛᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ—ᲘᲛᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲨᲔᲛᲓᲒᲣ, ᲠᲝᲓᲘᲡ ᲡᲝᲮᲣᲛᲘᲓᲐᲛ ᲛᲝᲓᲘᲡ ᲒᲣᲛᲘᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ. ᲮᲣᲗᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ—ᲓᲘᲓᲘᲡ 9 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲬᲠᲐᲑᲡ ᲛᲝᲛᲔᲯᲣᲚᲘ ᲒᲖᲘᲗ ᲛᲝᲜᲐᲐᲠᲔᲯᲣᲚᲘ ᲙᲐᲒᲙᲐᲡᲘᲐᲡᲘᲡ ᲓᲐ ᲘᲝᲠᲘᲛᲘᲡ ᲒᲣᲛᲘᲡ.

ᲨᲐᲑᲐᲗᲝᲑᲘᲗ, ᲓᲘᲓᲘᲡ 9 ᲡᲐᲐᲗᲖᲔ, ᲓᲐ ᲛᲐᲡᲬᲠᲐᲑᲡ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ ᲛᲝᲜᲐᲐᲠᲔᲯᲣᲚᲘ ᲙᲐᲒᲙᲐᲡᲘᲐ-ᲘᲝᲠᲘᲜᲘᲡᲐ ᲓᲐ ᲠᲣᲛᲔᲚᲘᲐ ᲐᲜᲐᲢᲝᲚᲘᲡᲔᲒᲜ ᲬᲘᲜᲐᲡᲬᲐᲠᲔᲑᲘᲡ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲛ ᲤᲝᲗᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲡ ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗᲐ ᲓᲐ ᲙᲘᲠᲐᲕᲝᲑᲘᲗ. ᲠᲐᲖᲐ ᲒᲣᲛᲘ ᲛᲝᲛᲔᲯᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ.

ᲤᲝᲗᲘᲗᲓᲐᲛ ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲡ ᲛᲘᲦᲘᲡ ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗᲐ ᲓᲐ ᲙᲘᲠᲐᲕᲝᲑᲘᲗ. ᲠᲐᲖᲐ ᲒᲣᲛᲘ ᲛᲝᲛᲔᲯᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲛ ᲛᲘᲦᲘᲡ ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗᲐ ᲓᲐ ᲙᲘᲠᲐᲕᲝᲑᲘᲗ. ᲠᲐᲖᲐ ᲒᲣᲛᲘ ᲛᲝᲛᲔᲯᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ.

ᲑᲐᲗᲣᲛᲘᲓᲐᲛ ᲛᲘᲦᲘᲡ ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘᲗᲐ ᲓᲐ ᲙᲘᲠᲐᲕᲝᲑᲘᲗ. ᲠᲐᲖᲐ ᲒᲣᲛᲘ ᲛᲝᲛᲔᲯᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲒᲖᲘᲗ.

ᲒᲐᲜᲪᲮᲐᲓᲔᲑᲐᲜᲘ

ᲐᲕᲚᲐᲑᲐᲠᲨᲘ, ᲛᲣᲢᲔᲚᲘᲡ ᲐᲦᲛᲐᲠᲗᲐᲖᲔ, ᲤᲝᲠᲐᲥᲝᲕᲘᲡ ᲡᲐᲮᲚᲨᲘ № 54, ᲘᲡᲬᲘᲓᲔᲑᲐ **ᲔᲠᲗᲘ ᲛᲗᲚᲘᲐᲜᲘ ᲮᲘᲡ ᲜᲐᲕᲘ, ᲡᲐᲛᲬᲘᲜᲐᲮᲔᲚᲘ,** ᲫᲚᲘᲔᲠ ᲘᲐᲤᲐᲒᲐᲓ.

(4—73—4)

„ᲬᲔᲠᲐ-ᲙᲘᲗᲮᲕᲘᲡ ᲡᲐᲖᲝᲒᲐᲓᲝᲔᲑᲘᲡ“ ᲬᲘᲜᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲗ

ᲛᲘᲘᲦᲝ ᲒᲐᲡᲐᲡᲧᲘᲓᲐᲓ ᲐᲮᲚᲐᲡᲐ ᲬᲘᲜᲘᲡᲘ

	ᲛᲐᲜ.	ᲙᲐᲞ.
ᲣᲙᲐᲜᲐᲡᲙᲜᲔᲚᲘ ᲓᲦᲔ ᲡᲘᲙᲕᲓᲘᲚᲘᲗᲐ ᲓᲐᲡᲙᲜᲘᲚᲘᲡᲐ, ᲕᲘᲥᲢᲝᲠ ᲰᲘᲣ�გᲝᲡᲘᲡ. ᲗᲐᲠᲒ. Თ. ᲡᲐᲮᲝᲙᲘᲐᲡᲘᲡ	„	30
ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲚᲔᲥᲪᲘᲔᲑᲘ, ᲨᲔᲙᲠᲔᲑᲘᲚᲘ ᲐᲚᲘᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲔᲠ.	„	30
ᲚᲔᲥᲪᲘᲔᲑᲘ Ნ. ᲑᲐᲠᲐᲗᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ. ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲐ.	„	30
ᲠᲐᲛᲓᲔᲛᲘᲛᲔ ᲚᲔᲥᲪᲘᲐ ᲪᲐᲮᲔᲚᲘᲡᲐ.	„	15
ᲗᲮᲖᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲜ Გ. ᲔᲠᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡᲐ, ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘ ᲧᲓᲐᲨᲘ ᲐᲕᲢᲝᲠᲘᲡ ᲡᲣᲠᲐᲗᲘᲗ	2	„
ᲥᲐᲠᲗᲣᲚ-ᲠᲣᲡᲣᲚᲘ ᲚᲔᲥᲪᲘᲙᲝᲜᲘ Დ. ᲩᲣᲑᲘᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲡᲐᲛᲘᲕᲔ ᲜᲐᲬᲘᲚᲘ . . .	8	„
ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲚᲔᲥᲪᲘᲙᲝᲜᲘ, ᲨᲔᲓᲒᲔᲜᲘᲚᲘ ᲡᲐᲑᲐ-ᲡᲣᲚᲮᲐᲜ ᲝᲠᲑᲔᲚᲘᲐᲜᲘᲡᲐ�გᲐᲜ . .	3	„

ᲡᲐᲒᲐᲚᲐᲜᲢᲔᲠᲘᲝ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐ

Თ. Ი. ᲑᲠᲝᲚᲓᲡᲙᲘᲡᲐ

ᲒᲐᲓᲐᲡᲪᲔᲓᲐ ᲨᲣᲐ-ᲑᲐᲖᲐᲠᲨᲘ, ᲙᲐᲗᲝᲚᲘᲙᲔᲗᲐ ᲥᲣᲩᲘᲡ ᲙᲣᲗᲮᲔᲖᲔ, ᲡᲐᲦᲐᲪ ᲬᲘᲜᲐᲓ ᲛᲔᲠᲐᲑᲝᲕᲘᲡ ᲚᲐᲛᲞᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐ ᲘᲣᲠ.

(20—72—7)

ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲐᲛᲮᲐᲜᲐᲒᲝᲑᲘᲡ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐᲨᲘ

ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ ᲨᲔᲛᲓᲒᲔᲑᲘ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘ:

	Გ.	Კ.
ᲞᲐᲢᲠᲘᲝᲡᲐᲜᲘ ᲐᲓᲐᲛᲘᲐᲜᲘ	„	5
ᲚᲔᲜᲪᲢᲘᲡ ᲛᲡᲒᲐᲕᲡᲘ ᲭᲘᲔᲑᲘ Ი. Თ.	„	5
ᲛᲔᲣᲯᲔ ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲐᲛᲐᲨᲕᲘᲜᲔᲑᲔᲚᲘ, ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲓᲠᲐᲛᲐ Თ. ᲐᲚᲔᲥᲡᲐᲜ. ᲯᲐᲛᲑᲐᲯᲣᲠᲘᲐᲜ-ᲝᲠᲑᲔᲚᲘᲐᲜᲘᲡᲐ	„	40
ᲣᲪᲘᲜᲐᲡᲙᲜᲔᲚᲘ ᲓᲦᲔ ᲡᲘᲙᲕᲓᲘᲚᲘᲗᲐ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲚᲘᲡᲐ, ᲕᲘᲥᲢᲝᲠ ᲰᲘᲣᲒᲝᲡᲘ, ᲤᲠᲐᲜᲤᲣᲚᲘᲗ ᲗᲐᲠᲒ. Თ. ᲡᲐᲮᲝᲙᲘᲐᲡᲘ.	„	30
ᲡᲐᲛᲜᲘ ᲑᲠᲔᲜᲜᲘ, ᲘᲚ. ᲝᲠᲜᲗᲝᲜᲔᲚᲘᲡ.	„	20
ᲫᲛᲣᲠᲘ ᲡᲘᲢᲧᲕᲐ. Დ. ᲛᲐᲩᲮᲐᲜᲔᲚᲘᲡᲐ	„	25
ᲘᲥᲕᲔ ᲘᲡᲧᲘᲓᲔᲑᲐ-ᲗᲝᲛᲠᲘᲐᲜᲘ ᲔᲠᲘᲡᲗᲐᲕᲘ, ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲞᲝᲛᲐ ᲐᲯᲐᲙᲘᲡ.	1	„
„ᲣᲪᲐᲜᲐᲡᲙᲜᲔᲚᲘ ᲓᲦᲔ ᲡᲘᲙᲕᲓᲘᲚᲘᲗᲐ ᲓᲐᲡᲐᲯᲔᲚᲘᲡᲐ“ ᲕᲘᲥᲢᲝᲠ ᲰᲘᲣᲒᲝᲡᲘᲡ, ᲤᲠᲐᲜᲤᲣᲚᲘᲡᲐ ᲗᲐᲠᲒ. Თ. ᲡᲐᲮᲝᲙᲘᲐᲡᲘᲡ-ᲛᲘᲠ	„	30
„ᲪᲘᲕᲠᲘ“ ᲡᲐᲣᲛᲐᲬᲘᲚᲝ ᲬᲘ�გᲜᲘ, ᲡᲣᲠᲗᲐᲗᲔᲑᲘᲗ, Შ. ᲛᲔᲠᲒᲘᲛᲔᲚᲘᲡᲐ.	„	30
ᲚᲔᲜᲪᲢᲘᲡ ᲛᲡᲒᲐᲕᲡᲘ ᲭᲘᲔᲑᲘ Ი. Თ.	„	5
ᲮᲐᲚᲮᲣᲠᲘ ᲠᲝᲛᲐᲜᲘ, ᲨᲔᲙᲠᲔᲑᲘᲚᲘ ᲐᲚᲘᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲛᲘᲔᲠ, ᲬᲘ�გᲜᲘ I.	„	30
ᲘᲒᲘᲕᲔ, ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘᲡ ᲧᲓᲘᲗ	„	75
ᲗᲮᲖᲣᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲜ Ი. ᲓᲐᲕᲘᲗᲗᲕᲘᲚᲘᲡᲐ ᲡᲣᲠᲗᲐᲗᲘᲗ ᲓᲐ ᲑᲘᲝᲒᲠᲐᲤᲘᲘᲗ.	„	80
ᲘᲒᲘᲕᲔ ᲛᲨᲕᲔᲜᲘᲔᲠᲘᲡ ᲧᲓᲘᲗ	1	25
„ᲓᲐᲑᲐᲓᲔᲑᲐ ᲓᲐ ᲐᲦᲖᲠᲓᲐ ᲔᲠᲔᲯᲚᲘ ᲑᲐᲢᲝᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ“ ᲚᲔᲒᲔᲜᲓᲐᲠᲣᲚᲘ ᲞᲝᲛᲐ ᲑᲐᲩᲘᲜᲐᲕᲘ.	„	15
„ᲡᲣᲠᲐᲛᲘᲡ ᲪᲘᲮᲔ“, ᲒᲐᲛᲝᲪ. ᲛᲔᲡᲐᲛᲔ ᲒᲠ. ᲩᲐᲠᲯᲘᲐᲜᲘᲜᲐ . . .	„	25
„ᲛᲐᲠᲐᲑᲓᲐ“ ᲞᲝᲛᲐ ᲐᲜᲢ. ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲐᲫᲘᲡᲐ	„	20
„ᲬᲧᲐᲚᲛᲐ“, ᲞᲝᲛᲐ ᲛᲘᲡᲘᲒᲝ	„	20
„ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲕᲐᲠᲘᲐᲜᲢᲘ ᲤᲗᲘᲚᲘᲡᲘᲡ ᲙᲝᲚᲔᲥᲪᲘᲘᲡ ᲓᲐ ᲬᲘᲜᲐᲡᲘᲢᲧᲕᲐᲝᲑᲘᲗ Ე. ᲗᲐᲧᲐᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ.	„	40
ᲐᲜᲓᲠᲔᲫᲘ ᲐᲜᲢᲝᲜᲘᲡ ᲛᲔ-II, ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲗᲐ ᲙᲐᲗᲐᲚᲘᲙᲝᲡᲘᲡᲐ, ᲒᲐᲛᲝᲪᲔᲛᲣᲚᲘ Დ. ᲤᲣᲠᲪᲔᲚᲐᲫᲘᲡ ᲛᲘᲔᲠ.	„	30
ᲠᲐᲛᲓᲔᲜᲘᲛᲔ ᲚᲔᲥᲪᲘᲐ ᲪᲐᲮᲔᲚᲘᲡᲐ	„	15
„ᲡᲐᲛᲘ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲮᲠᲝᲜᲘᲙᲐ“ ᲔᲥᲒ. ᲗᲐᲧᲐᲜᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ . . .	1	„
„Древнѣйшіе предѣлы разселенія грузинъ по Малой Азіи Ა. ᲮᲐᲮᲐᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ.	„	50
„ᲑᲐᲢᲝᲜᲧᲛᲝᲗ ᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲜᲘ ᲠᲣᲡᲔᲗᲗᲐᲜ ᲨᲔᲔᲠᲗᲔᲑᲐᲛᲓᲘᲡ“ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲒᲐᲛᲘᲙᲚᲔᲚᲐ Ა. ᲮᲐᲮᲐᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ.	„	50
„ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲡᲐᲮᲔᲚᲛᲫᲦᲕᲐᲜᲔᲚᲘᲡ ᲜᲝᲢᲪᲔᲑᲘᲡᲐ“, ᲨᲐᲠᲐᲑᲘᲫᲘᲡᲐ . . .	„	60
„ᲓᲔᲛᲔᲢᲠᲔᲡ ᲡᲐᲮᲚᲝᲑᲐ“, ᲛᲝᲗᲮᲠ. Ს. ᲛᲐᲦᲚᲝᲑᲚᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ . . .	„	15
„ᲗᲐᲛᲐᲠ-ᲑᲐᲢᲝᲜᲘᲨᲕᲘᲚᲘ“, ᲘᲡᲢᲝᲠ. ᲠᲝᲛᲐᲜᲘ ᲠᲘᲠᲘᲣᲚᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ	1	„
„Руско-грузинскій словарь“ вновь составленный по новѣйшимъ словарямъ, დ. ᲩᲣᲑᲘᲜᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ	3	„
„ᲐᲠᲘᲚᲘᲐᲜᲘ“, ᲒᲐᲛᲝᲪ. ᲛᲐᲩᲘᲪᲐᲫᲘᲡᲐ-ᲓᲝᲛᲔᲚᲘᲡᲐ	„	75
„ᲛᲘᲜᲓᲐᲫᲐ ᲥᲠᲘᲡᲢᲔᲡᲘ“, ᲗᲮᲖ. ᲗᲝᲛᲐ ᲙᲔᲛᲤᲔᲚᲘᲡᲐ, ᲗᲐᲠᲒ. ᲚᲐᲗᲘᲜᲣᲠᲘᲓᲒᲐᲜ Ა. ᲛᲔᲦᲒᲠᲘᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ, ᲬᲘ�გᲜᲘ ᲛᲔ-III ᲓᲐ ᲛᲔ-IV ᲧᲓᲘᲗ. . . .	„	80
ᲘᲒᲘᲕᲔ ᲣᲧᲓᲘ	„	60
„ᲛᲘᲜᲓᲐᲫᲐ ᲥᲠᲘᲡᲢᲔᲡᲘ“, ᲬᲘᲗᲜᲘ I. ᲓᲐ ᲛᲔ-II. ᲧᲓᲘᲗ. . . .	„	70
„ᲨᲕᲘᲚᲘᲡ ᲐᲦᲖᲠᲓᲐ“, ᲞᲔᲓᲐᲒᲝ�გᲝᲠᲘᲣᲠᲘ ᲬᲘᲗᲠᲘᲚᲘᲡᲐᲜ Თ. ᲮᲣᲡᲙᲘᲫᲔᲡᲘᲡ	„	20
„ᲧᲛᲬᲘᲜᲓᲚᲔᲑᲘᲡ ᲤᲘᲖᲘᲙᲣᲠᲘ ᲐᲦᲖᲠᲓᲐ“ Გ. ᲘᲝᲡᲔᲚᲘᲐᲜᲘᲡᲐ. . . .	„	20
„ᲫᲕᲔᲚᲡᲚᲘᲡ-ᲓᲔᲕᲘᲡ“ ᲛᲔᲠᲒᲘ ᲒᲝᲠᲒᲘᲡ ᲑᲠᲬᲧᲘᲜᲕᲐᲚᲘᲡᲐᲜ“ Ნ. ᲣᲠᲑᲜᲔᲚᲘᲡᲐ	„	25
„ᲘᲐᲜᲒᲜᲐᲛ ᲠᲐ ᲰᲥᲛᲜᲐ“, ᲗᲝᲗᲮᲠ. Ი. ᲒᲝᲒᲔᲑᲐᲨᲕᲘᲚᲘᲡᲐ. . . .	„	10
„ᲙᲘᲠᲝᲚᲘᲡ ᲜᲐᲐᲛᲑᲝᲑᲘ“, ᲘᲡᲢ. ᲞᲝᲛᲐ ᲐᲯᲐᲙᲘᲡᲐ	„	20
„ᲑᲝᲠᲙᲘᲚᲘ“, ᲓᲠᲐᲛᲐ, ᲗᲐᲠᲒ. Ა. ᲐᲮᲜᲐᲖᲐᲠᲝᲕᲘᲡᲐ	„	40
ᲜᲐᲜᲜᲐ-ᲓᲐᲠᲙ	„	5
ᲑᲔᲠᲚᲘᲜᲘᲡ ᲒᲐᲠᲓᲐᲛᲝᲪᲕᲐ	„	5

ᲓᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚ-ᲒᲕᲐᲠᲘ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘ.

ᲥᲐᲚᲐᲥ ᲒᲐᲠᲔᲗ ᲛᲘᲪᲮᲝᲠᲕᲝᲗᲐᲜ ᲨᲔᲛᲓᲒᲔᲚᲘᲡ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘᲐᲛ ᲣᲜᲓᲐ ᲛᲘᲰᲛᲐᲠᲗᲝᲜ: ᲤᲘᲤᲚᲘᲡᲘ. Въ Книж. Магазинѣ „Грузинскаго Издательскаго Товарищества“, Лорисъ-Меликовская ул., д. Зубалова.

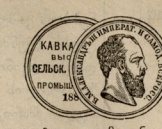

ᲤᲤᲘᲚ. Გ. ᲓᲐᲛᲝᲣᲨᲕᲐ.

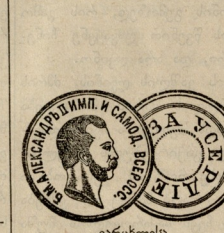

ᲒᲐᲠᲪᲚᲘᲡᲐ

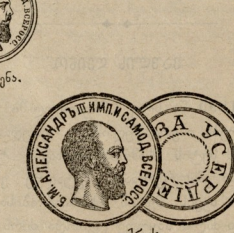

ᲝᲥᲠᲝᲡᲘ

ᲐᲚᲐᲚᲝ ᲗᲣᲗᲐᲔᲕᲘᲡ

ᲖᲔᲗᲘᲐᲜᲘᲡ ᲙᲠᲐᲡᲙᲔᲑᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚᲐ ᲘᲐᲠᲛᲣᲙᲐᲖᲔᲓ,

ᲤᲣᲗᲘᲚᲘᲡᲨᲘ:

ᲕᲘᲦᲔᲑ Ქ. ᲤᲣᲗᲘᲚᲘᲡᲨᲘ ᲓᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲠᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲘᲡ ᲡᲢᲐᲜᲪᲘᲘᲡ ᲝᲠᲘᲡ ᲕᲔᲠᲡᲘᲡ ᲡᲘᲐᲮᲚᲜᲐᲒᲔᲑᲖᲔ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲐᲨᲔᲜᲔᲑᲐᲡ, ᲐᲒᲠᲔᲗᲕᲔ ᲡᲐᲮᲚᲔᲑᲘᲡ ᲨᲔᲪᲔᲗᲕᲔᲑᲐᲡ (ремонтъ) ᲓᲐ ᲨᲔᲦᲔᲑᲐᲕᲡ (полная окраска домовъ). ᲕᲘᲦᲔᲑ ᲤᲐᲑᲠᲘᲙᲘᲡ ᲤᲐᲡᲘᲗ ᲡᲐᲮᲚᲖᲐᲠ-ᲒᲐᲠᲔᲗᲓᲐᲛ ᲛᲝᲡᲣᲚᲘ ᲚᲘᲗᲝ-ᲢᲘᲞᲝᲒᲠᲐᲤᲘᲘᲡ ᲮᲔᲓᲛᲫᲦᲕᲠᲘᲙᲘᲡ ᲓᲐ ᲤᲐᲔᲢᲝᲜᲔᲑᲘᲡ ᲬᲘᲡᲐᲡᲚᲔᲚᲘᲡ ᲧᲕᲔᲚᲠᲝᲕᲜᲘᲙᲘᲡ ᲤᲔᲠᲘᲡ ᲙᲠᲐᲡᲙᲔᲑᲘᲡ: ᲐᲚᲘᲤᲘᲗ, ᲚᲐᲯᲘ, ᲒᲣᲛᲘᲠᲐᲑᲘᲙᲘ, ᲛᲐᲡᲐᲚ ᲑᲠᲝᲜᲖᲘᲡ ᲓᲐ ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲐᲛᲐᲗ ᲛᲝᲬᲧᲝᲑᲚᲔᲑᲘᲡ ᲘᲐᲠᲐᲚᲘ.

ᲕᲐᲛᲬᲘᲠᲔᲑᲓᲘ ᲩᲔᲛᲡ ᲙᲠᲐᲡᲘᲡᲘ ᲥᲐᲠᲮᲜᲐᲨᲘ, ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲜᲐᲘᲠ ᲗᲘᲗᲘᲗ ᲒᲐᲚᲔᲡᲘᲚᲘ ᲙᲠᲐᲡᲘᲡ ᲓᲐ ᲩᲔᲛᲒᲐᲜ ᲜᲐᲡᲘᲐᲠᲘᲡ ᲚᲐᲛᲞᲘᲡ ᲛᲐᲦᲐᲖᲘᲐ ᲘᲣᲠ.

ᲕᲐᲛᲬᲘᲠᲔᲑᲓᲘ ᲩᲔᲛᲡ ᲙᲠᲐᲡᲘᲡᲘ ᲥᲐᲠᲮᲜᲐᲨᲘ, ᲧᲝᲕᲔᲚ ᲓᲦᲔ ᲓᲐᲜᲘᲜᲨᲣᲚᲘ ᲐᲓᲒᲘᲚᲗᲐᲨᲘ ᲩᲐᲑᲐᲠᲔᲑᲐ ᲧᲝᲕᲔᲚᲒᲕᲐᲠᲘ ᲘᲤᲘᲠᲘᲗ ᲓᲐ ᲨᲔᲛᲓᲒᲔᲑᲘᲗ ᲓᲦᲔᲛᲓᲔ ᲛᲘᲡᲘ ᲓᲦᲔᲔᲑᲘᲡᲐ, ᲠᲝᲛᲚᲘᲡᲗᲕᲘᲡ ᲛᲘᲦᲔᲑᲘᲡ ᲓᲠᲝᲡ (наложеннымъ платежомъ).

ᲩᲔᲛᲘ ᲐᲓᲠᲔᲡᲘ: въ Тифлисъ заводъ масляныхъ красокъ на кузнецкой улицѣ (ярмарка) или собственномъ домѣ Абасабадская площадь Агало А. Тутаеву. (15—75—2)

ᲮᲕᲔᲓᲣᲠᲔᲗᲘᲡ ᲡᲐᲛᲙᲣᲠᲜᲐᲚᲝ ᲬᲘᲚᲔᲑᲖᲔᲓ

ᲥᲐᲠᲔᲚᲘᲡ ᲢᲐᲜᲪᲘᲘᲡ ᲛᲐᲮᲚᲝᲛᲦᲚᲐᲓ ᲒᲐᲘᲛᲐᲠᲗᲐ ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲡᲐᲓᲒᲛᲘᲑᲘ ᲡᲐᲑᲐᲜᲐᲝ ᲐᲣᲗᲖᲘᲗ. ᲑᲘᲜᲐ ᲤᲐᲠᲗᲝᲛᲐ, ᲙᲔᲠᲘᲚ-ᲰᲐᲔᲠᲝᲕᲐᲜᲘ, ᲗᲕᲐᲚᲗ-ᲡᲐᲐᲛᲘᲠᲘ ᲛᲘᲡᲐᲮᲔᲓ-ᲛᲝᲬᲐᲮᲔᲓᲘ; ᲡᲐᲢᲐᲑᲚᲔᲑᲘᲡᲐᲛ ᲛᲔᲠᲮᲝᲛᲦᲚᲔᲑᲘᲗ. ᲛᲘᲛᲘᲡᲚᲔᲚᲐ ᲓᲠᲝᲛᲐᲜᲘ. ᲧᲕᲔᲚᲐ ᲡᲐᲡᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲮᲠᲝᲒᲐᲠᲐ ᲡᲐᲥᲘᲠᲘᲗᲔᲚᲘᲡ ᲘᲐᲤᲝᲛᲘᲡ. ᲓᲐᲬᲠᲘᲠᲘᲚᲘᲚᲘᲗᲘᲐ ᲪᲜᲝᲑᲘᲡ ᲨᲔᲘᲫᲚᲔᲑᲐ ᲨᲔᲘᲫᲔᲜᲔᲑᲐ ᲛᲘᲗᲘᲗᲔᲑᲘᲗ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗᲔᲑᲐᲨᲘ: ᲥᲐᲠᲗᲚᲘᲡ ᲢᲐᲜᲪᲘᲡ ᲛᲔᲠᲮᲝᲛᲦᲚᲔᲑ